Takshashila Project

उपनीशद्

ग्र. क्रो क्रा नी पोथी

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

[illegible]मा॥देवसवितःप्रसुवयज्ञंप्रसुवयज्ञपतिंभग
यादिव्योगंधर्वःकेतपूःकेतंनःपुनातुवाचस्पतिर्वाचंनःस्वदतुका
मवेदतेनाममदोनामासिसमानयामूंसुरातेअभवत्परमत्रजन्
माग्नेतपसोनिर्मितोसिस्वाहा॥इमंतउपस्थंमधुनासंसृजामिप्र
जापतेर्मुखमेतद्द्वितीयंतेनपुंसोभिभवासिसर्वानवशान्वशि
न्यसिराज्ञीस्वाहा॥अग्निंक्रव्यादमकृण्वन्गुहानाःस्त्रीणामुपस्थमृ
षयःपुराणाः।तेनाज्यमकृण्वंस्त्रैशृंगंत्वाष्ट्रंत्वयितद्दधातुस्वाहा
याअकृन्तन्नवयन्याअतन्वतयाश्चदेव्योअंतानभितोततंथा
तास्त्वादेव्योजरसेसंव्ययस्वायुष्मतीदंपरिधत्स्ववासः॥परिध
त्तधत्तवाससैनांशतायुषींकृणुत[illegible]र्घमायुः।शतंचजीवशर
दःसुवर्चावसूनिचार्योविभजासिजीवन्॥सोमोददद्गंधर्वायगंध
र्वोददद्दग्नये।रयिंचपुत्रांश्चादादग्निर्मह्यमथोइमाम्॥प्रमेपति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

यानः पंथाः कल्पयन्ताः शिवा अग्निष्वात्ताः पितृलोकं गमेयं । आ स्याः पन्ति या
नः पंथाः कल्पयन्ताः शिवा अग्निष्वात्ताः पितृलोकं गम्या । अग्निरेतु प्र
थमो देवताभ्यः सोऽस्यै प्रजां मुञ्चतु मृत्युपाशात् । तदयं राजा वरुणो
ऽनुमन्यतां यथेयं स्त्री पौत्रमघन्न रोदात् स्वाहा । इमामग्निस्त्रायतां गार्ह
पत्यः प्रजामस्यै नयतु दीर्घमायुः । अशून्योपस्था जीवतामस्तु माता
पौत्रमानन्दमभि विबुध्यतामियं स्वाहा । द्यौस्ते पृष्ठं रक्षतु वायुरू
रू अश्विनौ च स्तनं धयन्तस् सविताभिरक्षतु आवाससः परिधाना
द्बृहस्पतिर्विश्वेदेवा अभिरक्षन्तु पश्चात्स्वाहा । मा ते गृहेषु निशि घो
ष उत्थादन्यत्र त्वद्रुदत्यः संविशन्तु मा त्वं रुदत्युर आवधिष्ठा जी
वपत्नी पतिलोके विराज पश्यन्ती प्रजां सुमनस्यमानाः स्वाहा
अप्रजस्त्यं पौत्रमर्त्यं पाप्मानमुत वा अघं शीर्ष्णः स्रजमिवोन्मुच्य द्वि
षद्भ्यः प्रतिमुञ्चामि पाशं स्वाहा । परैतु मृत्युरमृतं म आगाद्वैवस्व

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तानो अस्मभ्यं नवेगा लाउ । परं मृत्यो अनुपरेहि पंथां यस्ते नो अन्यइतरो दे
वयानात् । चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि मा नः प्रजां रीरिषो मोत वीरां
स्वाहा ॥१॥ इमम् मश्मानमारोहाश्मेव त्वं स्थिरा भव । द्विषंतमपबा
धस्व मा च त्वं द्विषतामधः । इयं नार्युपब्रूते लाजानावपंती दी
र्घायुरस्तु मे पतिः शतं वर्षाणि जीवत्वेधंतां ज्ञातयो मम स्वाहा
अर्यमणं नु देवं कन्या अग्निमयक्षत । स इमां देवो अर्यमा प्रेतो
मुंचातु मामुतः स्वाहा । पूषणं नु देवं कन्या अग्निमयक्षत । स इमां
देवः पूषा प्रेतो मुंचातु मामुतः स्वाहा । कन्यला पितृभ्यः पतिलो
कं यतीयमपदीक्षामयष्ट । कन्या उत त्वया वयं धारा उदन्या इवा
तिगाहेमहि द्विषः ॥ एकमिषे विष्णुस्त्वा नयतु । द्वे ऊर्जे विष्णुः । त्री
णि व्रताय विष्णुस्त्वा० । सप्त सप्तभ्यो होत्राभ्यो विष्णुः । सखा सप्तपदी
भव सख्यं ते गमेयं । सख्यं ते मा योषाः सख्यं ते मा योष्ठाः सुम २

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

गलीरियंवधूरिमां॰समेतपश्यत।सौभाग्यमस्यैदत्वायाथास्तं

परेतन।समंजंतुविश्वेदेवाःसमापोहृदयानिनौ।संमातरिश्वा

संधातासमुदेष्ट्रीदधातुनौ।गृभ्णामितेसौभगत्वायहस्तंमया

पत्याजरदष्टिर्यथासः।भगोअर्यमासवितापुरंधिर्मह्यंत्वा

दुर्गार्हपत्यायदेवाः।अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधिशिवापशुभ्यःसु

मनाःसुवर्चाः।वीरसूर्देवकामास्योना।शंनोभवद्विपदे

शंचतुष्पदे।आनःप्रजांजनयतुप्रजापतिराजरसायसमनक्त्वर्य

मा।अदुर्मंगलीःपतिलोकमाविशशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे।

इमांत्वमिन्द्रमीढ्वःसुपुत्रां॰सुभगांकृणु।दशास्यांपुत्रानाधेहिपति

मेकादशंकृधि।सम्राज्ञीश्वशुरेभवसम्राज्ञीश्वश्र्वांभव।ननांद

रिसम्राज्ञीभवसम्राज्ञीअधिदेवृषु।ममव्रतेतेहृदयंदधातु

ममचित्तमनुचित्तंतेअस्तु।ममवाचमेकमनाजुषस्वबृहस्प

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

निस्वायुनं तु मसो । रा । लेखासंधिषु पक्ष्मस्वावर्त्तेषु च यानि तानि त
नि ते पूर्णाहुत्या सर्वाणि शमयाम्यहं । केशेषु यच्च पापकमीक्षि
ते रुदिते च यत्नु । तानि । आरोकेषु च दंतेषु हस्तयोः पादयो
श्च शीले यच्च पापकं भाषिते हसिते च यत्नु । तानि । आरोके
षु च दंतेषु हस्तयोः पादयोश्च यत्नु । तानि । ऊर्वोरुपस्थे जंघ
योः संधानेषु च यानि ते । तानि । यानि कानि च घोराणि सर्वा
ङ्गेषु तवानने । पूर्णाहुतिभिराज्यस्य सर्वाणि तान्यशीशमं । ध्रु
वा द्यौर्ध्रुवा पृथिवी ध्रुवं विश्वमिदं जगत् । ध्रुवासः पर्वता
इमे ध्रुवा स्त्री पतिकुले इयं । अन्नपाशेन मणिना प्राणसूत्रेण
ना बध्नामि सत्यग्रंथिना मनश्च हृदयञ्च ते । यदेतद्धृदयं त
व तदस्तु हृदयं मम । यदिदं हृदयं मम तदस्तु हृदयं त
अन्नं प्राणस्य पङ्क्तिः । तासेन बध्नामि त्वामसौ सुकिः । शुकाः । ते ॥ २

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

ऽस्मिल्लिं विश्वरूपः सुवर्णवर्णः सुकृतः सुजातकं। आरोह
सूर्ये अमृतस्य नाभिः स्योनं पत्ये वहतुं कृणुष्व। मा विदन्प
रिपन्थिनो य आसीदन्ति दम्पती। सुगेभिर्दुर्गमतीताम
पद्रांत्वरातयः। इह गावः प्रजायध्वमिहाश्वा इह पूरुषाः।
इहो सहस्रदक्षिणोपि पूषा निषीदतु। इह धृतिः इह स्व
धृतिः इह रंतिः इह रमस्व मयि धृतिर्मयि स्वधृतिर्मयि
रमो मयि रमस्व॥१॥ अग्ने प्रायश्चित्ते त्वं देवानां प्रायश्चि
त्तिरसि ब्राह्मणस्त्वा नाथकाम उपधावामि यास्याः पापी
लक्ष्मीस्तामस्या अपजहि॥ वायो प्रायश्चित्ते त्वं देवानां प्रा
यश्चित्तिरसि ब्राह्मणस्त्वा नाथकाम उपधावामि यास्याः प
तिघ्नी तनूस्तामस्या अपजहि। सूर्य प्रायश्चित्ते॰ यास्या अपस

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

या तनूस्तामस्या अपजहि। अग्निवायुरिंद्रसूर्याः प्रायश्चित्त
यो यूयं देवानां प्रायश्चित्तयस्थ ब्राह्मणो वो नाथकाम
उपधावामि यास्याः पापी लक्ष्मीर्या पतिघ्नी या पुत्रघ्नी या पशु
घ्नी तामस्या अपहत। विष्णुर्योनिं कल्पयतु त्वष्टा रूपाणि
पिंशतु। आसिंचतु प्रजापतिर्धाता गर्भं दधातु ते। गर्भं
धेहि सिनीवालि गर्भं धेहि सरस्वति। गर्भं ते अश्विनौ
देवावाधत्तां पुष्करस्रजा। पुमांसौ मित्रावरुणौ पुमां
सावश्विनावुभौ पुमानग्निश्च वायुश्च पुमान्गर्भस्तवोदरे
पुमानग्निः पुमानिंद्रः पुमान्देवो बृहस्पतिः। पुमांसं पुत्रं
विंदस्व तं पुमाननुजायताम्॥४॥ अथ मूजावतो द्वेदक्ष
जीवपत्नीनीतः ... सर्वेवनस्पा ... वा ... यताः ४

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यिः।येनादितेःसीमानंनयतिप्रजापतिर्महतेसौभ
गाय।तेनाहमस्यैसीमानंनयामिप्रजामस्यैजरदष्टिं
कृणोमि।राकामहंसुहवांसुष्टुतीहुवेशृणोतुनःसु
भगाबोधतुत्मना।सीव्यत्वपःसूच्याच्छिद्यमानयाददातु
वीरंशतदायमुक्थ्यं।यास्तेराकेसुमतयःसुपेशसोयाभि
र्ददासिदाशुषेवसूनि।ताभिर्नोअद्यसुमनाउपागहि
सहस्रपोषंसुभगेरराणा।किंपश्यसि।प्रजांपशून्सौ
भाग्यंमह्यंदीर्घायुष्ट्वंपत्युः।यातिरश्चीनिपद्यतेअहंवि
विधवन्नाड्इति।तांवाचनस्यसारयायडेसा।रायतनीमद्दा।
सा।राधन्वैरेवोदेव्यो।विपश्चित्सुक्कमन्तरत्रआवानापु
नरावहरतापरेद्दिवंविपश्चित्सुमानयंतनिष्यातक्रो

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

नामाइ यमाइदमंनमिदमायुरिदमहृतं।मेधांतेमित्राव
रुणौमेधामग्निर्दधातु।मेधांतेअश्विनौदेवावाधत्तां
पुष्करस्रजौ।यत्तेसुसीमेहृदयंहितमंतःप्रजापतौ।
वेदाहंमन्येतद्ब्रह्ममाहंपौत्रमघंनियां।यत्पृथिव्याअनामृतंदिवि
चंद्रमसिश्रितं।वेदामृतस्याहंनाममाहंपौत्रमघंरिषं।इंद्राग्नी
शर्मयच्छतंप्रजायैमेप्रजापती।यथायमन्नत्रमीयंनपुत्राजनिश्चा
सुधियायद्ददृश्चंद्रमसिकृष्णंपृथिव्याहृदयंश्रितंतदहंविद्वां
स्तत्पश्यन्माहंपौत्रमघंरुदं।कोसिकतमोस्येषोस्यमृतोसि।आ
हस्पत्यंमासंप्रविशासौ।सत्वाह्नेपरिददात्वहस्त्वारात्र्यैपरिद
दातुरात्रिस्त्वाहोरात्राभ्यांपरिददात्वहोरात्रौत्वार्धमासेभ्यःप
रिददात्वर्धमासास्त्वामासेभ्यःपरिददतुमासास्त्वर्तुभ्यःपरि
ददत्वृतवस्त्वासंवत्सरायपरिददतुसंवत्सरस्त्वायुषेजरायै ५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

परिददाम्यसौ। अंगादंगात्संभवसि हृदयादधिजायसे। आत्मा वै पु
त्रनामासि स जीव शरदः शतं। अश्मा भव परशुर्भव हिरण्यमस्तृ
तं भव। आत्मा वै पुत्रनामासि स जीव शरदः शतं। पशूनां त्वा हिंकारेणाभि
जिघ्राम्यसौ॥५॥ आयमगात्सविता क्षुरेण। उष्णेन वाय उदके
नेहि। आप उंदंतु जीवसे विष्णोर्दंष्ट्रोसि। ओषधे त्रायस्व स्वधि
ते मैनं हिंसीः। येन पूषा बृहस्पतेर्वायोरिंद्रस्य चावपत्। तेन ते
वपामि ब्रह्मणा जीवातवे जीवनाय दीर्घायुष्ट्वाय वर्चसे। त्र्यायुषं ज
मदग्नेः कश्यपस्य त्र्यायुषं अगस्त्यस्य त्र्यायुषं यद्देवानां त्र्यायुषं त
न्मे अस्तु त्र्यायुषं। अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तच्छके
यं तन्मे राध्यतां इदमहमनृतात्सत्यमुपैमि स्वाहा। वायो व्रतपते।
सूर्य व्रतपते। चंद्र व्रतपते। व्रतानां व्रतपते। आगंत्रा सम
गन्महि प्र सु मर्त्यं युयोतन। अरिष्टाः संचरेमहि स्वस्ति चरता

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

द्वयं अग्निष्टे हस्तमग्रहीत् सविता हस्तमग्रहीदर्यमा हस्तमग्रहीन्मि
त्रस्त्वमसि कर्मणाग्निराचार्यस्तवाडलवर्यमागामुपमानयस्वाको
नामास्यसौनामास्मि देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यां पू
ष्णो हस्ताभ्यां हस्तं गृह्णाम्यसौ सूर्यस्यावृतमन्वावर्तस्यासौ।
प्राणानां ग्रन्थिरसि मा विस्रसो न्तक इदं ते परि ददाम्यमुं आइ
र इदं ते परि ददाम्यमुं कृशान इदं ते परि ददाम्यमुं प्रजापत
ये त्वा परि ददाम्यसौ देवाय त्वा सवित्रे परि ददाम्यसौ ब्रह्म
चार्यस्यसौ समिधमाधेह्यपोऽशान कर्म कुरु मा दिवा स्वाप्सीः
इयं दुरुक्तात्परि बाधमाना वर्णं पवित्रं पुनती म आगात् प्राणा
पानाभ्यां बलमाहरन्ती स्वसा देवी सुभगा मेखलेयं। ऋतस्य
गोप्त्री तपसः परस्पी घ्नती रक्षः सहमाना अरातीः। सा मा समन्त
मभि पर्येहि भद्रे धर्तारस्ते मेखले मा रिषाम तन्सविद्धर्वे रम्यै २

Takshashila Project

र्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात्॥ [illegible] सु
श्रवः सुश्रवसं मा कुरु यथा त्वं सुश्रवः सुश्रवा देवेष्वेवमहं
सुश्रवः सुश्रवा ब्राह्मणेषु भूयासं। अग्नये समिधमाहार्षं बृहते जात
वेदसे। यथा त्वमग्ने समिधा समिध्यस एवमहमायुषा मेधया वर्च
सा प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन धनेनान्नाद्येन समेधिषीय स्वा
हा। पुनर्मामैत्विन्द्रियं पुनरायुः पुनर्भगः। पुनर्द्रविणमैतु मा पु
र्ब्राह्मणमैतु मा। पुनर्मनः पुनरात्मा म आगात्। पुनश्चक्षुः पुनः श्रो
त्रं म आगात्। वैश्वानरो अदब्धस्तनूनपा अन्तस्तिष्ठतु मे मनो अ
मृतस्य केतुः स्वाहा॥ ॥ ये अप्स्वन्तरग्नयः प्रविष्टा गोह्य उपगो
ह्यो मयूषो मनोहा स्खलो विरुज स्तनूदूषिरिन्द्रियहा अति
तान्सृजामि। यदपां घोरं यदपां क्रूरं यदपामशान्तमति तान्सृ
जामि। यो रोचनस्तमिह गृह्णामि तेनाहं मामभिषिञ्चामि।

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यशासेतेजसेब्रह्मवर्चसायबलायेंद्रियाययशावीर्यायीनाद्या
यरायस्पोषायत्विष्यायपचित्यैयेनस्त्रियमकृणुतंये
नापामृशतंसुरांयेनाक्षानभ्यषिंचतंयेनेमांपृथि
वीमहींयद्यांतदश्विनायशस्तेनमामभिषिंचतांउ
ग्रंबद्धाडजच्छिनिरिंद्रोमरुद्भिरस्त्वात्यातर्यावनिर
स्त्वातुदशसनिरसिदशसनिंमाकुर्वीचाविशाम्या
माविशाउग्रंबद्धाडजच्छिनिरिंद्रोमरुद्भिरस्त्वासां
तपतेनिरस्त्वातुरातासनिरसिरातसनिंमाकुर्वी
चाविशांम्यामाविशाउग्रंबद्धाडजच्छिनिरिंद्रोमरुद्भि
रस्त्वासायंयावनिरस्त्वातुसदस्वसनिरसिसदस्व
सनिंमाकुर्वीचाविशाम्यामाविशाचक्षुरसिचक्षु ७

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

धूमस्यवैमेपाप्मानंजहिसोमस्वाराजावरुनमह्ने
स्तुमामाहिं॰सीः।उद्रुत्तमंवरुणपाशमस्मदवाधमंविम
ध्यमं॰श्रथाय।अथादित्यव्रतेवयंतवानागसोअदि
तयेस्याम।श्रीरसिमयिरमस्व।नेत्र्यौस्थोनयतंमा।गंध
र्वोस्यपावसुपमामवा।यद्गमिवबद्धुषःप्रियोवोन्नयां
सं।उपस्थायिथानानऊलीदंतपरिमितःपविः।जिह्वमा
विह्वलोवावंवारुमायेहवाहया।वनस्पानवीडुंगोहि
न्नयाशस्मसरखाघतरणःसुवीरः।गोभिःसंनद्धोअ
सिवीडयस्व।आस्थातानेजयतुजेत्वानि।।७।।इमामेवि
ष्वतोवीर्यमवइडभ्यरहंतं।शं॰स्वंपर्यावर्तयानछा
आयंडनोगृहान्।।मेइमामधुमतीमह्यमनष्टाःपयसा

Takshashila Project

सह्ना गाव आज्यस्य मातरहे माःसंज्ञ न्नयसीः गवाः स्नेषा
सि गावो मयि लिघं ॥ सं यह्ण संरुह्णाय जानाः पवा
वो म स्मा पृषिषाः रामं यक्ष्उयथाजीवं तो अध्यातू नुव
न मस्मि साह स्रमिंद्रा य चास्रमोद्दानू। सह्स्रनमसिं घ
मि लोदंमि गोपोषणमसि गोपोषस्य त्रिघे गोपोषाय त्वा।
सहस्रपोषणमसि सहस्रपोषस्य त्रिघे सहस्रपोषाय त्वा।
लोहितेनः स्वधितिना मिथुनं कर्णयोः कृतं यावतीनां या
वतीनां व ऐष मो लक्ष्मणमकारिषं। भूयसीनां भूयसीनां
वः उत्तरा मुत्तराः समां क्रियासां इयं तंतीगवां मातासव
मां नो निवेशनी। सा नःपयस्वती दुहा उत्तरा मुत्तराः स
मां॥८॥ इति प्रथमः प्रपाठकः॥ यः गा व्यांदिरिसर्प ८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

राज्ञे एष ते बलिः। यो दक्षिणस्यां दिशि सर्वराज्ञ एष ते ब
लिः। यः प्रतीच्यां दिशि सर्पराज एष ते बलिः। य उदीच्यां दि
शि सर्पराज एष ते बलिः। नमः पृथिव्यै दंष्ट्राय विश्वभृ
न्मा तेऽन्तरिक्षमास॰ तं मा विनश्यीर्विद तं मा निसंवधीः।
स्मा मो राडा सो मस्त्वं बो राडा सो मो स्मा क॰ राजा सो मस्य व
य॰ स्मः। अहिडंसनमसि सो मस्त्वं ब॰ सो मस्त्वं ब महिडंसन
मसि। या॰ सं धा॰ समधत्र स्य य॰ सन्नरिषिजिः सहा ता॰ सर्पामा
य कामि स्तु न मा वा अस्तु मा ना हि॰ सि श्च मा नस्तोके तनये
मा न आयौ मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भा
मिनो वधीर्हविष्मंतः सदमित्वा हवामहे। रातां सुधाय यज्ञात
वीर्या यज्ञा ना तय जि मा ति षाद्। शं तं यो नः रार॰ हो अजी जा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

दिंद्वोने घद्द तिङ्कदिता नि वि श्वा येन वा रुःप यद्यो देवयानाग्न
मरा द्यावा पृथिवी वियंनि तेषां यो अज्यानि मज्ञी ज्जिमा वदा
स्मात्मे नोदे वाः परि द्दत्ते दृ सर्वै श्री मोदे मंतङ तनो वसंतः
शारद्व र्षाः सुवितं न्नो अस्त्वा तेषा मृत ना रा तशार द्दानां निवा
तए षा मत्न ये स्यामाइद्व त्सराय परि वत्सराय संवत्सराय कृ
णुता बृहं नमः तेषां वयं सुमतौ यज्ञियानां ज्योग्जी अता
हतास्यामा न ज्ञोनः श्रेयः समनि ष्ठदे वास्त्वया वयं नसमज्ञी
महि ज्ञा सनो मयो रूः पितः पावि त्रास्व शं तोका य तन्वे स्योन
स्वाहा अमोसि प्राण तद्ऋतं ब्रवी म्य माह्यसि सर्व मनु प्रवि
ष्टः स मे ज्ञरा रोग मप मृज्य शरीरी याद पाम एधि मा मृधा ८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

नइंद्राअग्निपायास्तुव्रयमःसविदेदयथाहविः॥शिवाअस्मा
न्यमोषधीःक्रिलोतुविश्वचर्षणिःस्वाहा॥तमुत्तंमधुनासंयु
तंयवंसरस्वत्याअधिवनावचर्हधि॥इंद्रआसीत्सीरपतिः
शतक्रतुःकीनाशाआसन्मरुतःसुदानवःस्वाहा॥१॥प्रथ
माहव्यवामसाधेनुरभवद्यमा॥सानःपयस्वतीदुहाउत्तरा
मुत्तरांसमां॥प्रतिक्षत्रेप्रतितिष्ठामिराष्ट्रेप्रत्यश्वेषुप्रति
तिष्ठामिगोषु॥प्रतिप्राणेप्रतितिष्ठामिपुष्टौप्रत्यङ्गेषुप्रति
तिष्ठाम्यात्मनि॥प्रतिद्यावापृथिव्योःप्रतितिष्ठामियज्ञे॥
स्योनापृथिवीनोभवान्तक्षरानिवेशनी॥यच्छानःशर्मस
प्रथाहेवान्मात्रदितिः॥यत्वत्रावःप्रधामयतमनसाहृदये

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

नसावानासदस्वपाशयामयिबध्नामिवोमनः। अनुत्वामा
तामन्यतामनुपितानुभ्रातानुसगर्भ्योनुसखासयूथ्यः
आनंदेवत्वेभ्योहविः। यत्पशुर्मायुमकृतोरोवापद्भिराह
तु। अग्निर्मातस्मादेनसोविश्वांन्मुंचत्वंहसः। अग्नाविग्निश्च
रतिप्रविष्टऋषीणांपुत्रोअधिराजएषः। सनस्यानःसु
यजायजायथादेवानांजनिमानिवेद। अग्नेस्वकाःसं
गवदंतियावालोहविषूर्ध्वंतःपरिवत्सरीणां। एकाष्टको
सुप्रजसःसुवीराज्योग्जीवेमबलिहृतोवयंते। इडायास्पदं
घृतवत्सरीसृपंजातवेदःप्रतिहव्यागृभाय। येग्राम्याः
पशवाविश्वरूपाकोघाः सन्नानांमयिरंतिरस्तु। एषैवसा १०॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

या पूर्वा व्यौछत्सा यमस्यान्तः चरति प्रविष्टा । वधूर्जिगा
य प्रथमा जनित्री विश्वे ह्यस्यां महिमानो अन्तः ।१। खिवसा
या प्रथमा व्यौछत्सा धनुरभवद्वियमस्तु या । संवत्सरस्य
या पत्नी सा नो अस्तु सुमंगली । यां देवाः प्रतिपश्यंति रात्रीं धेनुमु
पायतीं । सा नः पयस्वती दुहा उत्तरामुत्तरां समां । संवत्सर
स्य प्रतिमां यां त्वा रात्रि यजामहे । प्रजामजर्यां नः कृधि राय
स्पोषेण सं सृज । अग्निर्मन्नो अनुमतिर्यज्ञं देवेषु मन्यतां । अ
ग्निश्च हव्यवाहनः सनो दा दा द्या पुष्टमयः ॥२॥ स्वाहा सोमा
य पितृमते स्वाहा यमाय कव्यवाहनाय । अपहता असुरा र
क्षांसि वेदिषदः । ये रूपाणि प्रतिमुञ्चमाना असुराः संत

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्वधया चरंति । परापुरो निपुरो ये भरंत्यग्निष्टांल्लोकात्प्रणु-
दात्यस्मान् । एत पितरः सोम्यासो गंभीरेभिः पथिभिः पूर्विणे-
भिः । दत्तास्मभ्यं द्रविणेह भद्रं । रयिं च नः सर्ववीरं नियच्छ-
त । अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागमावृषायध्वं । अमीमदंत पि-
तरो यथाभागमावृषायिषत । नमो वः पितरो जीवाय नमो वः
पितरः शूषाय । नमो वः पितरो घोराय नमो वः पितरो रसा-
य । नमो वः पितरः स्वधायै नमो वः पितरो मन्यवे । नमो वः
पितरः पितरो नमो वः । गृहान्नः पितरो दत्त । सदो वः पित-
रो देष्मैतद्वः पितरो वासः । ऊर्जं वहंतीरमृतं घृतं प-
यः कीलालं परिस्रुतं । स्वधास्थ तर्पयत मे पितॄन् । आध- ११

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

त्वयि तरोगनं कुमारं पुष्करस्रजं । ययेद पुष्करस्यात् ॥ अग्नेनोह
तो हविषो जातवेदा अवाहद्ध्यानि सुरन्नीलिन वा । जाह
लिट च्यस्वधयाति अहन्स ऊनंनग्रेपुनरे हियानिंवदव
पांजातवेदः पिटच्योयत्रैनान्वेक्तनिहितान्यरायः । मेदसः
कुल्या अभिनितांस्रवंतु सत्या एषामाशिषः संतु कामास्वा दा
जातवेदो वपयागच्छ देवान्त्वं हि होता प्रथमो बभूव । स
त्वा वपायाः गृहीतामेअग्नेसमद्ध्यतांमे यदिदं करामि । मकु
सीदमवद्दनं मयेदहयेन यमस्य निधिनाअशाति । इदं ता
द न्ने अनुलोमवामि जीवंन्नेवप्रतिदनेद दामि । एकाष्टका
नयप्रमानाअजानग नें महिमान मिडुं । तेनदेवा अ

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

हृतासुराणाम नवकृवीर्नेः॥३॥ इदं जनेम जनु
मह इदं नद्वः॰सुमंगलं। परा स पन्नाह्वो धस्यान्येषां विंदते
वस्वन्येषां विंद तेधनं। इमः स्तोम महते जातवेदसे रथमि
व सं महे मा मनीषया। भद्रा हि नः प्रमतिरस्य सं॰ सख्ये
स्वे मा रिषामा वयं तव। नरा मे धं तन्वा मा ह वीः॰ घि लिमि
तयं तः पर्वणा पर्वणा वयं। जीवा तवे प्रतरां॰ साधया धियो
ने सख्ये मा रिषामा वयं तव। शकेम त्वा समिधं॰ साधया धि
यस्त्वे देवा द हविरदंत्याहुतं। त्वमादित्यां॰ आवह तानु ह्य
स्मस्यग्ने सख्ये मा रिषामा वयं तव। तप श्वातन स्व ह्वावदी
मासं त्यजा को धस्थ लाग स्य धृतिश्च धर्म स्व संवृत वाक्कमनश्चा १२
[illegible]

Takshashila Project

स्मावडलवतानिव्रपद्येतानिमामवंरूर्नुवस्यस्तोरस्महांनमा
सानंप्रपद्येविरूपाक्षोसि।दंतांजिनस्यतेशय्यापर्यङ्कगृहाम्
तरिक्षेविमितंहिरण्मयंतद्देवानां हृदयंन्ययस्मयेकंनेंतः
संनिहितानितानिबलानिच बलंसाक्षाद्द्रलोचमनीशनि
मीषतःसत्यंयन्नेद्वाहञ्चापुत्रास्त्रोत्रासंवत्सरेसंवत्सरेकामप्रेण
यक्षेनयाज्ञायिवापुनब्रह्मसर्यमुपयंतिवैदेवेषुब्रह्मलो
स्यहंमनुष्येषुब्रह्मलोकेब्रह्मलणमुपधावत्याःपद्याधावा
मिजपंतंमामामावतिजापीजुह्वंतंमामामावतिह्वोषीःऊर्वंनं
मामावतिकाषींस्त्रोप्रपद्येवृयाप्रस्तइदंकर्मकरिष्यामि
नन्मेराध्यतांतन्मेसमृध्यतांतन्मउपपद्यतांःसमुद्रोमा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

विश्वव्यचा ब्रह्मणानुज्ञातस्तथो मा विश्वव्यचेदा ब्रह्मणः पुत्रो नुज्ञाना
तश्वात्रो मा श्नेतामित्रावरुणोनुज्ञानातस्मै विरूपाक्षा
यदं तां श्च येस्समुद्राय विश्वव्यचसे तथाय विश्ववेदसे स्वा
हाय श्वेतस्सेमहस्वाहाय ब्रह्मणः पुत्राय नमः सहस्वव
ऋग्गोपलः सपस्नविविर हातेमयिपुष्टिं पुष्टिपतिर्दधा
तु मयि प्रजां प्रजापतिस्स्वाहा। कोनाम तः संवनस्सुनागां
करणं मन्मानाकूलीनामलमातायाहं पुरुषानयः। यन्नौका
मस्य विच्छिन्नं तन्नोसंधेलोपाधा। हेदाइव पक्व निष्ठति सर्वो
को मानुवस्यतानाय त्वेवं ववदं तास्मे मे नो गां धुक्ष्वा दत्तान्नू
रु तल्सत्ये प्रतिष्ठितं रूतं तं विद्यता मसहा। आकाशात्पनि १२।

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

रजोउमसत्समग्रमपोश्रियं। गन्निगागोसि सर्वस्मिंः स्त्रदुस
र्वचयिस्टतं। तेनसार्वशासर्वीमाविवासनविवासयो
कोशद्दवघ्नर्मा वस्नुनाचंप्रीतोददसेधनं। ग्रद्द्रोद्दष्टमा
त्ररसर्वान्कामान्त्रयच्छमे। ब्रह्मर्भुवः स्वरों॥ स्त्यंइवड
शोन्नयासमग्निरिवतेड्सावायुवारिवप्राणानसोम
इवगंधेनबृहस्पतिरिवबुद्ध्याश्विनाविवरूपेणेंद्राग्नी
इवबलेनब्रह्मनगरवाहं त्र्यासंपाप्मनागामोद्दिषतः
॥४॥ मत्युघ्नौधिमे। वेश्रवगांछिरसोन्नुप्रवेशिनः। ललो
टघ्नस्वरान्घोरान्विघनान्विवहामिवस्वाहा। ग्रीवान्यो
मेस्कंधान्यांमेनस्तोन्नुप्रविशिनः। मुखान्मेवद्ददान्। घो
रान्विघनान्विवहामिवस्वाहा। बाहुभ्यांमेयतोघतोः। पा
र्श्वयोरुन्नानयोरस्तोवद्दददान्। घोरान्विघनान्विव

Takshashila Project

Takshashila Project

हामि वस्वाहा। बांकुं न्यां मेंव दक्षो न्यां मे लोहिताद्दान्यो नि
न्यजिह्वान धि। ऊरुभ्यो नि निर्ऋषो घोरान्विषना न्विव
हामि वस्वाहा। जंघाभ्यां मे यनो यतः। पादयो र्हिरन्तुना नधि।
पादयोर्वि क्किरा घो राच्चि घनान्विवृहामि वस्वाहा। पारि
बाधं यजामहे। गुजं घयं शबलोदरां। या नो यं परिबाधते
दानाय न्यायवस्वाहा। अपेहि चं परि बाध मा वि बाधवि
बाधया:। स्कुमं पं घ्या नं मे ऊरु येन माधनं मेष्यति स्वा
हा। प्रजापतेनच देतान्यन्यो विश्वा जातानि परिताबभू
वा यत्कामा स्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम पतयो र १४
यीणां स्वाहा। यशोहं नवामि ब्राह्मणानां यशो राज्ञां १५
यशो विशां। यशः सत्यस्य नवामि नवायशसां यशः। पु

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

मोजकृवेस्वशन्नोनिवाह्विपद्दशाचक्षेबाद्रोहृयेराकास
नीवालिसिनीवालिपृथुष्टुकेसुनाद्देवच्यैरेवतिय
पानोयशश्रावहस्वाहा। येयंतिआवःपंथानोयघवीति
रतश्राययुः। येचेमेसर्वेपंथानसौनिर्नेयशश्रानस्वा
हा। यथापायंतिप्रपदोयथामासग्रहर्जरं। एवंमाश्रीधातारः
समवयंतुसर्वतःस्वाहा। यथासमुद्रंस्रवंतीःसमव
यंतुदिशोदिशः। एवंमासरवाब्रह्मचारिणः। समवयं
तुदिशोदिशःस्वाहा। वसुनपृथिवसुलवनरधिवसुवन
रयिविवशंगामोदेवयानोयुवंस्कोयथायुवयोःसर्वा
ग्निकृतानिवशमायंत्येवंममासोवशमेऽस्वाहा। शंख १५
द्युमनश्राद्युश्चदेवयोनोयुवंस्कोयथायुवयोःसर्वा

Takshashila Project

नमोय ३ देवतायामद्वक्रमुः महःस्वंतोमहद्वंतोत्वा
म्यस्मिपात्रे हरितेसामपृष्ठे। रूपंरूपंमेदिशःप्रातर
ह्नःस्यनेऽसः। अन्नमुगस्यप्राशिषमस्तुतो। मयिवर्यी
दमस्तुचयिमयीदं। यदिद्रेपश्यामिवचक्षुषाचपादन्तंप्र
नासया। तेनमाकुंड३ तेनक्रुहिंणीयतेमम। विशात्ग्रहर
नोंऽत्यपीपरद्रात्रिर्नोऽतिपारयत्। रात्रिर्नोऽत्यपीपर
दहर्नोऽतिपारयत्। आदित्यनावमारोक्षंपूर्णामपरी
पादिनीं। अछिद्रांपारयिष्णवींशतारित्रांस्वस्तये। ओं
नमआदित्यायनमआदित्यायनमआदित्याय। ३ चं
तंचादित्यानुदियासं। प्रतितिष्ठंचादित्यानुप्रतितिष्ठासं।
नलायस्वाहा। नडलायस्वाहा। पावानास्तोष्यन्नेप्रतिअ
नीयस्वांस्वानेसोऽप्नमीवोनवानः। यच्चेमहेप्रतिन

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

त्वोऽकुं ऽस्वशम्नोऽजवाहिपदशायै ऽबादो हयेराकासि
नीवालि सिनीवालि पृथुष्टुके सुनद्रेपयो रेवतिय
या नो यशऽआवह स्वाहा । ये यंति प्राचः पंथा नो यत्र वीर्ति
रतऽआयपुः । येत्वेमे सर्वे पंथान सोमिनेर्यशऽआनस्वा
हा । यथा यंति प्रपदो यथा मासऽअहर्जरं । एवं मां श्री धातारः
समवयंतु सर्वतः स्वाहा । यथा समुद्रं स्रवंतीः समव
यंतु दिशो दिशः । एवं मा सखायो ब्रह्मचारिणः । समवयं
तु दिशो दिशः स्वाहा । वसु न पृथिवि वसु वन पार्थिव वसुवन
रयि वीर संगमो देवयानो ध्रुवं स्कोयथा युवयोः सर्वा
णि भूतानि वशमायंत्येवं मम सो वशमेतु स्वाहा । शंख 15
ध्वमनऽआयु स्व देवयो नो युवं स्कोयथा युवयोः सर्वा

ग्निकृतानि वशमायन्त्वेवंममासौ वशमेतु स्वाहा ॥ या आकू
तींदेवीमनसाप्रपद्ये यज्ञस्य मातरं ॥ सुहवा मे अस्तु ॥ यस्मा
स्नएकमद्वरंपरं ॥ सहस्राण्ययुतं वशास्वास्तस्यैवाद्ये नि
ह्वेजुहोम्यामावरोगहृतुभ्यांयंत्राण्यस्वाहा ॥ इदमहमिमंविश्व
कर्माणं श्रीवत्समभिजुहोमि स्वाहा ॥ इष्टहोमंयत्रासन्जुहोमि
योऽस्मैजुहोमिवरमस्मैददातिवरंवृणेयशसाभामिलोके
स्वाहा ॥ इंद्रामवदात्मनोवः परस्मादहंवोऽक्ष्योतिर्मामित्येनस
वे स्वाहा ॥ अन्नंवाएकछंदस्यमंनः ॥ स्वेकंत्वंतेभ्यहृदयति
स्वाहा ॥ श्रीवर्चस्वमायुष्मचानोविरोचनोमायिसचमवद
धातु स्वाहा ॥ अपनस्यघृतमेवनक्तोजः संपक्कामोनुहो
मि स्वाहा ॥ क्षुधे स्वाहा ॥ क्षुत्पिपासाभ्यां स्वाहा ॥ मामैषीर्न
मरिष्यसि जरदष्टिर्भविष्यसि रसंविप्रस्यनाविदमुय

Takshashila Project

फेनमिवास्यै। तुरगोपायमानाथ गोपायमानाः पश्चा
त्तिभ्यो ऽरातिभ्यः स्वस्त्ययनमसि ॥ ६ ॥ हतस्ते अत्रिणा
क्रिमिर्हतस्ते जमदग्निना। गोतमेन तनीतनो ब्रैव चा
क्रिमेत्र स्मवदद्यमेवद्यं। मरकाग स्यमंत्रेण संतिनोमि
क्रिमे चा। क्रिमि। हवक्रूलोहिनी क्रिमिमांत्रानुचारिणां। क्रि
२श्री मिद्विशीर्षमिममर्जुनं द्विषा। हवतुर्हनं। हनः क्रिमीणां क्षुद्र
को हनामाना हनः पिता। अपथैषां मिंनकः कुंभो य एषां
विषधानकः। क्रिमिमिंद्रस्य बाहुभ्यामवांचं पानयोम
सि। हता क्रिमयः साशातिकाः सनीलमक्षिकाः ॥ ७ ॥ सर्वेला
पुत्रवासससा धेनुरनवद्यमे सा नः पयस्वती दुहा उत्तराम् ॥ ८ ॥
मराः समां इदमहमिमां पद्यां विराजमन्नाद्यायाधिति
ष्ठामि। यातुधीः सोमेराज्ञी वर्क्षीः शतविचक्षणः। नामक्ष

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

...नो ...र हि डाः शर्म यच्छत । पा ३ धीः सोम र...ते वि
श्चितः पृथिवी मनु । नाम ह्यमस्मिन्याहयोर हि डाः शर्म यंछ
तु । यनौ देवीः प्रतिपश्याप स्ता नो मा रह्दिरा गच्छतु ॥ सव्यं
पाद मवने निजे स्मिन्राष्ट्रे श्रियं दधे । दक्षिणं पाद मवने निजे
स्मिन्राष्ट्रे श्रिय मावेशयामि । पूर्व मन्य मपर मन्य मुभौ पा
दाववनेनिजे राष्ट्रस्य धर्मीमनयस्यावरुध्यै । दंपनस्य
राष्ट्र र सि राष्ट्रं स्त्रैत्वयासं । यशोसि यशो मयि धेहि । पश्र
सो यशोसि । यज्ञस्य मे ह्वोसि । महसो मे ह्वोसि सीन ह्वोसि
श्रियं मयि धेहि । मुंच गां वरुणपाशाद्विषंतं मे भिधेहि ।
उ तं जह्यमुष्य चो भयोरुत्सृज्यामनु तृणानि पिबतुदकं । माता
रुद्राणां दुहिता वसूनां स्वसादित्यानाम मृतस्य नाभिः
प्रनुवोचं चिकितुषे जनाय मा गाम नागाम दितिं न वधिष्ट ॥ प

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

इति मंत्राणां द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः ॥ ग्रं हो का का

इदं विष्णुरिति मेधातिथिर्ऋषिः गायत्री छंदः । विष्णु

र्देवता अग्न्याधाने विनियोगः ॥ ९ तो न्विंद्रस्य वी

स्य नु वी प्र वोचं ॥

मेति त्रिरश्चिर्ऋषिः । त्रिष्टुप् छंदः । इंद्रो देवता

प्रार प्रोक्षणार्थे जलो त्सेचने विनियोगः ॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.